

nji vrsti tudi v narodnih zadevah. Ako namreč starodavne zaprisežene pravice niso nič več kakor „zarjeveli pergamenti“, kakor je nekdanj govornik Giskra, potem tudi vse pravice, narodne kakor one, ki si jih je kat. cerkva v teku stoletij v Avstriji pridobila, nimajo nadalje nijene stalnosti in njenega poročstva; odvisne so edino le od volje državnih zborov, kakor nas učijo liberalni zbori v Berlinu in na Švicarskem. — Mladoslavenci pa so izbrisali iz svojega programa vero in cerkev; kajti s ponosom vedno ponavljajo svoje geslo: Vse za narodnost, omiko in svobodo, v tem, ko se naše geslo glasi: „Vse za vero in domovino!“

Iz tega pa sledi, da pravna stranka na Slovenskem nima in imeti ne more zaupanja do centralnega volilnega odbora, kakor ga je osnovala mladoslavenska „Narodova“ stranka v Ljubljani. Ta stranka bo gledala pri svojih kandidatih edino le na to, [da so narodnjaki; ali imajo kaj vere, in ktero, na to ta stranka ne gleda, kakor je nedavno „Narod“ naravnost izrekel. Njej je narodnost če ne edina, pa vsaj največja svetinja, ktera ji tako v oči blišči, da ne vidi, da, ako se narodnost stavi na prvo mesto, kakor ona dela v svojem geslu, po tem principu ne razpade kar Avstrija, ampak nastane vesoljni prevrat po vsej Evropi; kajti nikjer še ne vidimo dovršenih narodnih držav, in kje je človek, kteri bi z ozirom na to, da se vsak živi jezik drobi v mnoga narečja in razrečja, postavim zastran Nemčije določiti zamogel, kako dalječ sme in mora svoje meje raztegniti proti severu in jugu, proti izhodu in zapadu, da postane dovršena nemška narodna država? — Toda še tega poročstva nemamo, da bodo Mladoslavenci pri svojih kandidatih gledali edino le na njih rodoljubje, ampak po sedanjih skušnjah smo preverjeni, da bodo — in sicer še le prav ostro po šegi vseh laži-liberalcev gledali na vero, to je, da gotovo ne bodo njenega kandidata sprejeli, bodi si še tolik rodoljub, ako je ob enem tudi določen katoličan. Kakor liberalna stranka, tako bo pa tudi naša stranka pri vsakem kandidatu gledala na vero, le v drugem pomenu; to je, tudi naša stranka ne more proti svoji vesti priporočati kandidata, o katerem že naprej vé, da bode gotovo z liberalci potegnili, kakor hitro pridejo na vrsto cerkvena vprašanja.

Razvidno je toraj, da pravna stranka na slovenskem Štirske si ne sme in menda tudi ne bode ničesar oktrojirati dala od tega odbora, kterega so na vrat na nos osnovali, izmed možev pa, kteri delajo pri raznih kat. pol. društvih, ne enega v posvet povabili. Ni tudi razvidno, v čem da bi zamogel centralni odbor nam pri volitvah biti v pomoč, kakor je priznal tudi dopis od Savine v „Novicah“ od 30. apr. Tiskovine, ktere utegne izdajati, bodo govorile le o narodnosti, gotovo pa ne besede o veri in priznavi zgodovinskih

pravice kat. cerkve v Avstriji. Takih tiskovin pa rabi ne moremo. Odločnost in doslednost velja, ne pa zakotna, enoplatna pravica!

Kakor se na Kranjskem domoljubi ne dajo strahovati enostranskemu „centralnemu“ odboru, tako želimo tudi mi, da nam nobenega kandidata ne skuša vsiliti.

Po vsej cislajtanski Avstriji postopa pravna stranka solidarno ali vzajemno. V vsaki deželi brez ozira na narodnost si snuje svojo lastno agitacijo; tako na Tirolskem, tako na Češkem in Moravskem, akoravno so tam Nemci z Lahi, tukaj pa Slovani z Nemci namešani. Tudi pravna stranka na Štirske naj stopi na bojišče vzajemno brez ozira na narodnost. V Gradcu je centralni volilni odbor že osnovan in vemo za gotovo, da je pripravljen vse razglase, poduke itd., ki bodo v zadevi volitve potrebni, izdajati tudi v slovenskem jeziku in nas podpirati v vsakem oziru.

Mi si gotovo ne bomo izbirali kandidatov, ki bi bili slovenski narodnosti na kvar, temveč hočemo tudi mi samih pravih in resničnih narodnjakov, od kterih v cerkvenih zadevah edino to tirjamo, da priznajo njene zgodovinske pravice (jura legitime quaesita) v Avstriji in se v njih krepko obrambo zavežejo, to je, da ne pripustijo, da bi se po pravni poti pridobljene cerkvene pravice drugače prenejale, kakor zopet le po pravni poti, namreč po medsebojnem dogovoru in pritrjenju državne in cerkvene oblasti, nikakor pa ne po prekucijškem liberalnem principu, kteri trdi, da je država edini izvir vsakega prava, ki ga sme po svoji volji ali dati ali vzeti, kakor delajo liberalci na Nemškem in jih posnemati hočejo tudi liberalci v Avstriji. Ako se primeri, da so naši kandidati tudi Mladoslavencem po volji in nas hočejo podpirati — dobro; ako jim pa niso po volji, onda jim bodi svobodna steza: naj storijo, kar jim drago; zgodovina pa bo sodila o našem dejanju. Nespremljivo pa ostane naše glasilo tudi pri volitvah: „Vse za vero in domovino!“ V to ime pomozite nam večni Bog!

Častitim delničarjem banke „Slovenije“.

29. dne maja t. l. bode prvi občni zbor banke „Slovenije“. Ker v programu tega zbora je morebiti najvažnejša točka dopolnilna volitev opravnih in pregledovalcev banknih računov; zato se je sešlo mnogo delničarjev v Ljubljani 9. dne t. m. v razgovor, ki so soglasno priznali, da zaželeni napredek tega velevažnega in lepo bodočnega obetajočega zavoda je odvisen od previdnega in varčnega ravnanja in skrbnega gospodarstva.

V doseg tega cilja in konca morajo se združiti vsi enako misleči delničarji.

V tej stvari posredovati in hvalevredni ta

namen pospeševati se je v imenovanem zboru naložilo podpisnemu odboru.

Vabimo toraj uljudno vse častite delničarje, naj pošljejo najpozneje do 22. maja t. l. svoje delnice brez kuponov enemu izmed podpisanih, ki jih bode precej vložil pri blagajnici banke, legitimacijski list pa potem poslal dotičnemu delničarju.

Delničarji, katerim ne bode mogoče, se osobno udeležiti glavnega zbora 29. maja, naj blagovolijo pooblastilo, ki je natisneno na hrbtu legitimacijskega lista, podpisati in ga brž zopet nam poslati, tako, da je zadnji čas do 28. maja t. m. vse to v redu.

Poleg tega pa prosimo tudi uljudno častite delničarje, naj blagovolijo naznaniti nam svoje mnenje o tem, kateri možje naj bi se postavili za kandidate pri gori omenjenih volitvah.

Gledé na nasvete, po tej poti sprejete, bomo pri končnem skupnem dogovoru posredovali, da se zaupni možje v glavnem zboru banke „Slovenije“ v opravični svet izvolijo.

V Ljubljani 12. maja 1873.

Dr. K. Bleiweis, primarij dež. bolnišnice.

Dr. E. H. Costa, advokat in dež. odbornik.

Josip Kušar, posestnik in trgovec.

Miha Pakič, posestnik in trgovec.

Franjo Ravnikar, blagajnik dež. blagajnice.

F. X. Souvan, posestnik.

Ivan Vilhar, posestnik.

Gospodarske stvari.

Štajarski kopuni kot izvozno blago.

I.

Kakor česka dežela po svojih fazanih, slovi štajarska po svojih kopunih že tudi v tujih deželah. Pri vsem tem pa naši gospodarji vendar še vse premalo gledajo na to panogo kmetijstva, ki bi pri sedajnih trgovinskih pripomočkih lahko še bolj se povzdignila. — Od početka decembra tje do marcija najdeš kopunovo pečenko na jedilniku vsake nekaj bolj odlične gostilnice; ni je svetkovine ne veselice po Štajarskem, da bi dobro pitani kopun kot imenitna pečenko na mizo ne prišel. Tudi menj premožni čislajo izvrstni domači prirodek, ki si ga vsaj ob praznikih privoščijo; kdor koli pa dobrega prijatelja v daljnih krajih ima mu pošlje o Božiču par lepo pitanih kopunov za božičnico. Tako gredó po zimi naši kopuni na Avstrijsko, Nemško, v Italijo in celo na Francosko dalječ okrog. Statistiški popis kaže, da je leta 1869 — 1873 samo na Francosko se poslalo 6000 kopunov iz Štajarskega in Kranjskega.

Koliko bi se tega blagá o pravem času še le spečalo, ko bi ga dovolj dobiti bilo! Pa ravno v zimskem času in ob praznikih ga je tako težko

dobiti, da se gostilničarji in drugi kupci trgajo za dobro pitane kopune, za ktere se tačas povsod poprašuje. Naj povem samo eden primer, koliko bi se tega blaga dalo v dober denar spraviti. Preteklo zimo sem podaril kupčijskemu prijatelju v Genovi 2 para lepo rejenih kopunov; kmalu potem me vpraša omenjeni gospod, ali bi mu ne mogel vsak teden 24—30 takih kopunov v prodajo poslati? Naročilo odstopim tukajšnemu kuretinarju, ki pa pri vsej skrbi ni mogel več ko enkrat postreči naročniku. Cena te kuretine je lansko leto precej visoka bila, in vendar se ni dosedaj navadno pitanje kopunov splačalo, ker je žito predrago. Kmeta sicer ne stane drago, če redi kopune, ker živijo ob mrčesih, rastlinah in njih semenu; treba je pa za pitanje koruze, da so odebile in prav okusni postanejo. Če umna in pridna gospodinja umé razne mekine in druge odpadke kopunom v hrano porabiti, si lahko lepega denarja prigospodari. — Vendar pa v sedanjih razmerah še misliti ni na to, da bi se izvažanje kopunov zdatno povzdignilo; popred je treba skrbeti, da se bo reja kopunov povzdignila, potem se bo po njih tudi bolj popraševalo. To se le zgoditi zamore, če se bo kakor n. pr. na Francoskem reja kuretine v večji meri vpeljala. Tako bi zakladalci (liferanti) mogli prevzeti večja naročila, ter bi tudi kmetice lahko prodale, kar so priredile.

Za rana pišeta in posebno kopune bi naše gospodinjje lepega denarja skupile, ko bi umele ali se podučile, kako dobiti potrebne poklaje po ceni. To bi jih v nemalo, kuretinske reje marljivo se poprijeti, bi pa tudi gospodarstvu se odprli novi in lepi prihodki. — Kako dobiti kuretini primerne klaje prav po ceni, povemo prihodnjič; želimo pa, da že to, kar smo dozdej povedali, naše slovenske gospodinjje čujejo ali berejo.

Opomba gospodarjem,

ki hočejo iti na Dunaj razstave gledat.

Ni dvomiti, da bi kmetijstvu na korist bilo, če bi se, kolikor le mogoče, gospodarjev kmetijskega stanú k razstavi podalo, da vidijo prelepih kmetijskih pridelkov ter spoznajo kraje in ljudi, kder jih je dobiti. Posebno koristno bi še kmetovalcem bilo viditi, kako da se polje z različnimi mašinami ali stroji in drugim orodjem obdeluje, kar bodo poskušnje na polju pokazale.

Vpraša se le, kedaj da je najboljši čas za gospodarje iti k razstavi. Ta mesec sploh ni svetovati nobenemu, kajti še tudi kmetijske stvari niso v redu. Tako n. pr. poroča „Zagr. gosp. list.“ po „Obzoru“, da so brezozirni Magjari hrvaško — slavonske razstavljalce morebiti za mesec dni izrinoli iz prostorov, ki so jim odkazani bili. — Nekatere v kmetijstvo spadajoče stvari se bodo vidile ves čas do konca oktobra t. l.,